

Максименко Н.М.

Запорізький електротехнічний коледж

СУЧАСНИЙ ТЕРОРИЗМ: ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті розглянуто основні виклики та загрози сучасного тероризму, його характерні особливості. Визначено фактори тероризму.

Ключові слова: тероризм, сучасний тероризм, безпека.

Постановка проблеми. В умовах ХХІ століття тероризм як один із найнебезпечніших викликів глобального суспільства набуває все більшого масштабу і зачіпає інтереси безпеки все більшої кількості держав світу. Не виключенням є й Україна, яка вже декілька років відчуває на собі жакливі наслідки терористичних атак, зокрема з боку Росії.

Сучасний тероризм як багатогранний феномен постійно трансформується, еволюціонує і набуває нових транснаціональних рис. Він охоплює безліч (не лише ісламських) осередків, угруповань та індивідуальних бойовиків; фінансується через неформальні фінансові структури, банківські операції і грошові потоки яких відстежити практично неможливо; має у своєму розпорядженні розвинену інфраструктуру, табори і навчальні матеріали для підготовки терористів, новітню зброю, військових спеціалістів і недержавних керівників, електронні системи інформування та зв'язку; вдало поєднує кримінальну і терористичну діяльність; спрямовується, в кінцевому підсумку, на розхитування та знищення існуючої політичної системи світу, що несе потенційну загрозу будь-якій державі, в тому числі й Україні [1, с. 13].

Так, за прогнозами членів Національної ради з розвідки США (НРР) до 2020 року характер і кількість основних факторів, які породжують міжнародний тероризм у всьому світі, не зміниться, а радикальна ідеологія ісламських бойовиків поширяться на нові країни, зокрема Східної Європи (до якої можна віднести і нашу країну), Центральної та Південно-Східної Азії [2].

Постановка завдання. Мета статті – розглянути основні виклики та загрози сучасного тероризму, його характерні особливості, визначити фактори тероризму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема загрози тероризму для України посилюється як зовнішніми, так і внутрішніми факторами.

До зовнішніх факторів можна віднести: участь нашої країни в міжнародних антитерористичних операціях і миротворчих місіях; міграційні потоки з терористично небезпечних регіонів (Сирії, Афганістану, Лівії, Пакистану, Іраку, Таджикистану тощо) через Україну на Захід; геополітичне становище нашої держави, яка входить до перетину інтересів таких країн, як США, Росія, Туреччина, окремих держав Західної Європи; терористичну діяльність та воєнні дії в зоні АТО з боку Російської Федерації, її збройних сил і терористичних найманців; потужний інформаційно-психологічний вплив на населення України через російські пропагандистські засоби масової інформації; незаконні масштабні постачання до окупованих Росією окремих районів Луганської і Донецької областей різних видів зброї.

Основними цілями агресії з боку Росії та скоєння нею на території України низки терористичних актів (вбивств політичних і громадських діячів, журналістів, вибухів на воєнних складах, диверсій на українській залізниці тощо) є загарбання територій, дезорганізація державного управління, нанесення економічного і політичного збитку країні, дестабілізація внутрішнього спокою в державі та залякування пересічних громадян.

Метод терору активно використовувався російською владою в 2013–2017 рр. в Україні через діяльність на території нашої держави російських спецслужб, військових угруповань, різного роду сепаратистів для досягнення нею, в першу чергу, певних політичних цілей, зокрема збереження впливу на українську владу, на її підконтрольність російським інтересам та на українське суспіль-

ство в цілому шляхом не лише диверсій, підпалів, убивств і тортур, але й шляхом шантажу життям заручників, вчиненням інших посягань на життя та здоров'я окремих людей, нагнітанням страху.

Внутрішні фактори загрози тероризму в Україні, на думку вітчизняного вченого Ю.В. Землянського, так чи інакше детерміновані економічно і охоплюють політичні, економічні та соціальні відносини в країні. Серед основних чинників, які посилюють таку загрозу, він виділяє такі: низький економічний рівень розвитку країни, зuboжіння населення (83% населення держави перебуває за межею прожиткового мінімуму), безробіття, ріст цін, відсутність засобів до існування, неефективність правоохоронної та судової системи влади, корупція, значний рівень злочинності, криміналізація суспільства, невдоволення існуючими суспільними відносинами. А як свідчить реальне життя, на практиці такі явища, як правило, супроводжуються підвищеною готовністю громадян країни до необдуманих різких агресивних дій [3, с. 47].

Економічні та правові фактори розвитку тероризму в Україні тісно поєднуються з політичними. Одним із таких факторів є настрої протесту українських громадян, які, як правило, викликані їх безправністю, недовірою до влади, яка останніми роками постійно зростає, її нездатністю до проведення соціально-економічних реформ. За статистичними даними Центру Разумкова рівень довіри населення України до керівництва держави хоча і не перевищує половину, але понад 60% населення вважають, що найбільш необхідною реформою в державі має стати зміна політичної системи, а від 10% до 40% громадян країни заявляють про готовність до участі в акціях протесту і непокори [4, с. 136].

Результати спостереження деяких вітчизняних ЗМІ та опитування в рамках проекту незалежної мережі дослідників громадської думки Геллап Інтернешнл (WIN – Gallup International) в 57 країнах світу свідчать про те, що більше половини протестів (55%) носять економічний характер. Водночас 27 із 326 опитаних громадян України визнають можливість своєї участі у крайніх формах боротьби (диверсіях і актах терору) в разі обстоювання своїх прав [5].

Таким чином, аналіз факторів загроз тероризму в Україні свідчить про те, що вони в умовах гострої кризи нашого суспільства «підривають» систему державної влади й управління в країні, знижують ефективність регулювання соціально-політичними процесами, посилюють вплив у суспільстві опозиційних антиконституційних утворень, викликають у ньому хаос, безлад, загострюють жорстокість

людей, активізують негативний морально-психологічний вплив на населення.

Звіт щодо стану глобального тероризму у 2017 році (The Global Terrorism Index 2017), який оприлюднив 15 листопада лондонський Інститут економіки та миру, також показав, що Україна серед 163 країн світу, які потерпають від тероризму, посідає високу – 17-ту сходинку. Вона обігнала за цим показником Францію (23-є місце), Росію (33-тє) та Великобританію (35-є). Цей результат пов'язаний з бойовими діями на Донбасі. А за рівнем впливу тероризму наша держава отримала 6,6 бала за 10-бальною шкалою. Цього року наша країна ввійшла до групи країн із «високим» рівнем впливу тероризму разом з такими державами, як Сомалі, Індія, Туреччина, Лівія, Єгипет, Судан та інші.

До списку країн із «найвищим» рівнем впливу тероризму на життя експерти, окрім України, віднесли шість держав: Ірак (10 балів), Афганістан (9,4), Нігерію (9), Сирію (8,6), Пакистан (8,4), Ємен (7,9). У західноєвропейських державах найвищим вплив тероризму, за оцінкою експертів, є у Франції (6 балів і 23-тє місце) [6].

Хоча експерти спостерігають зараз істотне зменшення кількості терактів і жертв в Україні, це не дозволяє їй покинути групу країн з високим рівнем терористичної загрози.

В цих умовах до найбільш ефективних методів боротьби з міжнародним тероризмом в Україні необхідно віднести: уніфікацію вітчизняної законодавчої бази на основі міжнародних норм відповідно до нових умов існування світового співтовариства в умовах «гібридної війни», масштабного процесу технологізації та інформатизації глобального суспільства; активну підтримку нашої державою міжнародних заходів у боротьбі з цим явищем; сприяння тісній співпраці українських спеціальних органів з подібними структурами інших країн; посилення інформаційного обміну і співпраці вітчизняних силових відомств (СБУ, МО України, Генеральної прокуратури, МВС України та ін.), які беруть участь у боротьбі з тероризмом, для підвищення ефективності їх взаємодії і координації під час проведення спільних контр- і антитерористичних операцій; активізацію профілактичної антитерористичної роботи серед населення.

Для подолання внутрішніх причин для розвитку тероризму в Україні необхідно здійснити наступні системні заходи:

– мінімізувати корупційні та соціально-економічні чинники терогенного характеру;

- посилити антикримінальний складник протидії сепаратистській та терористичній діяльності;
- розробити й упровадити на державному рівні систему ефективної та професійної протидії інформаційній війні РФ проти України;
- упровадити систему захисту об'єктів, вразливих з диверсійно-терористичного погляду;
- створити систему адаптації та соціально-політичної реабілітації осіб, що потерпають від «посттравматичного повоєнного синдрому»;

– реформувати систему аналітичного забезпечення антитерористичної діяльності, впровадити європейські моделі підготовки кадрів у цій сфері.

Висновок. Урахування всіх напрямів боротьби з тероризмом в Україні дозволить створити умови для забезпечення національної безпеки країни та сприятиме розвитку антитерористичної діяльності в державі, яка б відповідала міжнародним стандартам реагування, запобігання та протидії терористичним загрозам.

Список літератури:

1. Ткач В.Ф. Сучасний тероризм : тенденції, вияви, виклики та загрози для України. Стратегічні пріоритети. 2015. № 3 (36). С. 12–18.
2. Отчёт Национального совета по разведке США. URL: <http://www.nationalsecurity.ru/library/00016future.htm>
3. Землянський Ю.В. Загроза тероризму в Україні. Тероризм і боротьба з ним. 2000. Т. 19. С. 45–50.
4. Рознатовський І.В. Тероризм: внутрішня загроза в Україні. Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. 2013. № 11 (270) Ч. 1. С. 134–144.
5. Протестні настрої українців досягли максимуму за 20 років. URL: www.bbc.co.uk
6. Кореньков Олександр Тероризм в Україні : опублікований важливий рейтинг. Обозреватель. 2017. 26 листопада. URL: www.obozrevatel.com/ukr/crime/terorizm-v-ukraini-opublikovaniy-vazhlij-rejting.htm

СОВРЕМЕННЫЙ ТЕРРОРИЗМ: ВЫЗОВЫ И УГРОЗЫ ДЛЯ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены основные вызовы и угрозы современного терроризма, его характерные особенности. Определены факторы терроризма.

Ключевые слова: терроризм, современный терроризм, безопасность.

MODERN TERRORISM: CHALLENGES AND THREATS FOR UKRAINE

This article discusses the main challenges and threats of modern terrorism and its characteristics. The factors of terrorism are determined.

Key words: terrorism, modern terrorism, security.